

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Feitenreconstructie

Thema: Maatregelen en
persconferenties

Periode: januari 2020 tot en met juli 2020

Programmadirectie Nafase COVID-19

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) betreft de periode januari 2020 tot en met juli 2020 en is gebaseerd op zowel openbare bronnen (voornamelijk letterlijke teksten persconferenties, Kamerbrieven en nieuwsberichten) als interne bronnen (voornamelijk verslagen en brieven). Dit document is tevens gebaseerd op de interdepartementale tijdlijn zoals gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl. Daarnaast is input verwerkt van de beleidsdirectie(s) van VWS die betrokken was (waren) bij het thema van deze tijdlijn.

De feitenreconstructie start met een kort overzicht van de belangrijkste kantelmomenten. Kantelmomenten zijn cruciale momenten en/of belangrijke koerswijzigingen in de bestrijding van de coronapandemie. De kantelmomenten zijn in de feitenreconstructie die volgt in meer detail te vinden.

Voor informatie over andere onderwerpen tijdens de coronapandemie wordt verwezen naar de desbetreffende tijdlijnen.

Namen en functienamen van medewerkers van het ministerie van VWS worden in de feitenreconstructie vervangen door “ambtelijk VWS” en namen van medewerkers van andere organisaties zijn vervangen door “functionaris”.

Gebruikte hyperlinks in sommige bronvermeldingen zijn mogelijk na verloop van tijd niet meer toegankelijk.

De Bestuursraad van VWS heeft de inhoud van deze tijdlijn vastgesteld op 9 juli 2021.

Instructie

Dit document is interactief. Dat betekent dat informatie - naar wens en op maat - uitgebreid kan worden.

- **Algemeen:** als de cursor (of het handje) verandert in een wijzende vinger dan is er sprake van een interactief element.
- **Oranje schuin en dikgedrukte** tekst gaat naar extra informatie binnen dit document
- **Blaauwe onderstreepte** woorden linken naar internetpagina's buiten dit document.
- Klik op het icoon om naar het overzicht met de kantelmomenten te gaan.
- Met de blauwe en witte pijlen kunt u naar links en rechts navigeren.
- Na het volgen van een interne link naar de verklarende woordenlijst kunt u terug naar de lopende tekst door op het pijltje **Keer terug** naast het woord te klikken.
- Na het volgen van een interne link naar de eindnoten¹ of *bronnen* kunt u terug naar de lopende tekst door in het overzicht op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

Kantelmomenten

1. Activeren crisisstructuur

Hoewel het onbekende virus nog geen vaste voet aan de grond in Europa heeft gekregen, leiden de onduidelijkheid over de cijfers uit China en de ogenschijnlijk snelle verspreiding van het virus ertoe dat het crisisteam van VWS op 24 januari 'just in case' besluit op te schalen naar de crisisstructuur. Het Outbreak Managementteam (OMT) adviseert het virus te verklaren tot 'A-ziekte', zodat de minister van Medische Zorg op basis van de Wet publieke gezondheid bijzondere bevoegdheden krijgt zoals het geven van aanwijzingen aan de voorzitters van de veiligheidsregio's. Tot deze classificatie wordt besloten in de Ministerraad (MR) van 24 januari. ¹

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

2. Eerste besmetting komt aan het licht en eerste persconferentie

Op 27 februari wordt tijdens een live-uitzending van de NOS door middel van het 'briefje van Bruins' de eerste besmetting in Nederland bevestigd. Op 6 maart vindt de eerste corona-persconferentie plaats, waarin de minister-president meldt dat ook in Nederland een eerste sterfgeval is als gevolg van besmetting met het coronavirus.

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

3. Oplopende besmettingen

Begin maart lopen de besmettingen hoger op dan in eerste instantie werd verwacht, en de bron van een deel van die besmettingen is onbekend. Nederlanders worden tijdens een persconferentie op 9 maart opgeroepen om hygiënemaatregelen in acht te nemen. Op 12 maart wordt wederom een persconferentie gegeven waarbij iedereen wordt opgeroepen om thuis te blijven bij klachten en ook zonder klachten zoveel mogelijk thuis te werken.

[Ga naar hoofdstuk 3 >>](#)

4. Start intelligente lockdown

Op zondag 15 maart om 17:30 uur wordt tijdens een persconferentie aangekondigd dat alle scholen en kinderdagverblijven vanaf de volgende ochtend sluiten. Ook wordt aangekondigd dat alle eet- en drinkgelegenheden dicht gaan vanaf zondag 15 maart 18.00 uur tot en met maandag 6 april. Sport- en fitnessclubs, sauna's, seksclubs en coffeeshops sluiten vanaf zondag 15 maart 18.00 uur tot en met maandag 6 april. Iedereen in Nederland wordt gevraagd om waar mogelijk anderhalve meter afstand van elkaar te bewaren. Tijdens een persconferentie op 23 maart wordt aangekondigd dat Nederland in een 'intelligente lockdown' gaat, waarbij forse maatregelen worden aangekondigd. De oproep is: blijf zoveel mogelijk thuis. Houd altijd afstand van anderen (minimaal anderhalve meter) en vermijd sociale activiteiten en groepen mensen. Ook thuis geldt een maximum van drie mensen op bezoek, en ook dan moet men afstand houden. Blijf thuis als je last hebt van neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts, en bij koorts blijven ook de huisgenoten thuis. Kappers, nagelsalons en schoonheidsspecialisten sluiten tot en met 6 april en alle bijeenkomsten en evenementen worden afgelast tot 1 juni.

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

5. Eerste versoepelingen

Als in april de besmettingen weer dalen en de IC-opnames verder afnemen, wordt veel gesproken over hoe Nederland uit de intelligente lockdown komt. De eerste versoepelingen worden op 21 april aangekondigd door de minister-president: de basisscholen, het speciaal onderwijs in de basisschoolleeftijd en de kinderopvang zullen na de meivakantie geheel of gedeeltelijk weer open gaan. Ook mogen per 11 mei mensen met een contactberoep hun werk hervatten, mag iedereen boven de 18 jaar weer buiten sporten en gaan de bibliotheken weer open. Tijdens deze persconferentie wordt ook de 'routekaart' gepresenteerd om uit de intelligente lockdown te komen.

[Ga naar hoofdstuk 4 >>](#)

Kantelmomenten (vervolg)

6. Verdere versoepelingen

Op 19 mei laat de situatie het toe om nieuwe versoepelingen aan te kondigen per 1 juni. Samenkomsten van 30 personen zijn weer toegestaan, de horeca gaat weer open en de middelbare scholen kunnen weer open.

[Ga naar hoofdstuk 6 >>](#)

8. Tijdelijke wet maatregelen COVID-19

Op 13 juli dient het kabinet het wetsvoorstel in waarin de coronamaatregelen worden vastgelegd. Door deze nieuwe wet zullen nieuwe maatregelen eerst moeten worden voorgelegd aan de Tweede Kamer.

[Ga naar hoofdstuk 7 >>](#)

7. Van ‘intelligente lockdown’ naar ‘ruimte met regels’

Tijdens de persconferentie op 24 juni spreken de minister-president en minister De Jonge van de start van een nieuw hoofdstuk: van intelligente lockdown naar ruimte met regels. Vanaf 1 juli gelden enkel nog algemene regels voor binnen en buiten. Voorlopig is dit dan ook de laatste persconferentie over COVID-19. Bewindspersonen staan nog wel in andere vormen media te woord.

[Ga naar hoofdstuk 6 >>](#)

9. Laatste ‘grote’ persconferentie eerste golf

Op 22 juli geeft minister Grapperhaus een persconferentie over het toegenomen aantal coronabesmettingen. De stijging van besmettingen is op dit moment geen reden tot strengere maatregelen, maar het is volgens de minister wel een teken dat we ons beter aan de basisregels moeten houden.

[Ga naar hoofdstuk 7 >>](#)

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020

2. Februari 2020

3. Maart 2020

4. April 2020

5. Mei 2020

6. Juni 2020

7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

1. Januari

06

Op 6 januari staat in het eerste consignatierapport DCC VWS over het coronavirus dat er sprake is van een “longontsteking met onbekende oorzaak in China”. Er staat dat het RIVM op zondag 5 januari door het WHO is geïnformeerd over 44 pneumoniepatiënten (longontsteking) in de stad Wuhan in China (een stad met 11 miljoen inwoners). Elf van deze patiënten zijn ernstig ziek. Alle patiënten zijn in isolatie opgenomen. De oorzaak van de longontsteking is niet bekend. In het rapport staat verder dat er geen aanwijzingen zijn voor transmissie van mens tot mens. Het RIVM heeft van de WHO informatie ontvangen dat bekende verwekkers van longontstekingen zoals influenza en adenovirus niet zijn gevonden, ook SARS en MERS zijn niet waarschijnlijk. De WHO adviseert op dit moment dan ook om geen restricties op te leggen op het gebied van handel en/of reizen. Verder staat in het rapport dat er op dit moment geen actie is vereist van VWS. Het RIVM houdt VWS op de hoogte van eventuele ontwikkelingen.²

21

Op 21 januari is in een consignatierapport DCC VWS te lezen dat het RIVM op 17 januari een bericht heeft gestuurd naar de GGD'en, microbiologen en infectieziekt specialisten over de nieuwe ziekte en wat zij moeten doen indien zich er mensen melden met klachten die in Wuhan zijn geweest. Het RIVM heeft op haar website een informatiebericht geplaatst en indien nodig kan bij het Erasmus MC en RIVM diagnostiek worden ingezet. Het RIVM organiseert 24 januari een OMT-bijeenkomst. Dit team van deskundigen adviseert VWS over het virus en eventueel te nemen maatregelen. Onderwerp van gesprek is in ieder geval of het nieuwe coronavirus als A-ziekte aangemerkt moet worden. Afhankelijk van het advies wordt volgende week een Bestuurlijk Afstemmingsoverleg (BAO) georganiseerd bij VWS.³

23

Op 23 januari is in het consignatierapport DCC VWS onder andere te lezen dat het RIVM vandaag informatie en Q&A's op hun website plaatst voor bezorgde burgers. VWS staat in contact met de ambassade in China. Verder wordt een annotatie voor de MR voorbereid, waarin staat dat overwogen wordt het nieuwe coronavirus als A-ziekte te classificeren (als dat advies uit het OMT blijkt).⁴

24

Op 24 januari stuurt [ambtelijk VWS] per mail een uitnodiging voor een Bestuurlijk Afstemmingsoverleg op 28 januari. Naast de vaste BAO-leden (IGJ, VNG, GGD GHOR) worden vertegenwoordigers van de ministeries van I&W, BZ en V&J uitgenodigd. In deze uitnodiging vermeldt zij dat op 24 januari 2020 het RIVM/Cib een Outbreak Management Team (OMT) organiseert betreffende het nieuwe coronavirus, 2019-nCoV (Wuhan). Naar aanleiding van dit OMT roept [ambtelijk VWS] zoals dat in de infectieziektebestrijding gebruikelijk is, een BAO bijeen. De taak van het BAO is om bij een (mogelijke) uitbraak of crisis de door het OMT geadviseerde maatregelen te beoordelen op politiek-bestuurlijke haalbaarheid en wenselijkheid. Het doel van het overleg is om gezamenlijk over de te nemen maatregelen een advies op te stellen voor de minister van VWS.⁵

27

Op 27 januari adviseert het OMT (nr. 55) VWS over de uitbraak van het nieuwe coronavirus in Wuhan. Het OMT adviseert het BAO om: 1) een infectie met het 2019-nCoV⁶ meldingsplichtig te maken in categorie A; 2) geen entry-screening in te stellen op luchthavens; 3) casusdefinitie, isolatiemaatregelen, procedures voor diagnostiek en de communicatieplannen te bekrachtigen.⁷

28

Op 28 januari wordt de ministeriële regeling coronavirus bekendgemaakt waarin het nieuwe coronavirus wordt aangemerkt als behorende tot groep A.⁸

31

Op 31 januari vindt na de ministerraad een persconferentie plaats waarin de minister-president aangeeft dat als er een patiënt in Nederland zou zijn, er sprake kan zijn van isolatie.⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
- 2. Februari 2020**
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

2. Februari

05

Op 5 februari meldt de Rijksoverheid dat het coronavirus vraagt om een alerte aanpak van de Rijksoverheid. Voor de teruggekeerde mensen gelden preventieve quarantainemaatregelen die door de GGD actief worden gemonitord.¹⁰

07

Op 7 februari wordt in de persconferentie na afloop van de ministerraad kort gesproken over eventuele economische gevolgen van de uitbraak van het coronavirus. minister-president Rutte geeft aan dat economische gevolgen denkbaar zijn en dat we varen op het kompas van de deskundigen.¹¹

25

Op 25 februari adviseert het RIVM ziekenhuizen om diagnostiek naar het nieuwe coronavirus te overwegen bij patiënten met een longontsteking zonder duidelijke verwekker en/of die niet reageren op de empirische therapie (onbegrepen pneumonie).¹²

27

Op 27 februari vindt een overleg van het Beleidsteam Crisisbeheersing (BTCb) plaats. Deze week is besloten om de minister meer zichtbaar te maken in de media door de recente ontwikkelingen. Die avond is de minister aanwezig bij de corona-special op NPO 1, daarna wat de situatie vraagt.¹³

28

Op 28 februari adviseert het OMT VWS over het inperken en de kop indrukken van COVID-19. Dit houdt in: het actief en zo vroeg mogelijk opsporen van verdachte (of bewezen besmette) patiënten en hun contacten en het treffen van zoveel mogelijk maatregelen om te voorkomen dat de ziekte zich in Nederland verspreidt.¹⁴

In het advies van het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg van 28 februari is opgenomen dat ten aanzien van communicatie, het OMT adviseert om het algemene telefoonnummer (0800-1351) dat vandaag beschikbaar is te gebruiken voor vragen vanuit het algemene publiek. Gezien de te verwachte toename van meldingen, adviseert het OMT daarnaast, om de mogelijkheid te onderzoeken of er een aparte (landelijke) telefoonlijn kan worden ingesteld die burgers kunnen bellen voor triage in het kader van mogelijke besmettingen.¹⁵

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
- 3. Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

3. Maart

01

Op 1 maart vindt een persconferentie plaats op het RIVM door minister Bruins en de heer Van Dissel, directeur RIVM. Minister Bruins meldt daar dat inmiddels 10 coronapatiënten binnen Nederland bekend zijn. De minister meldt tevens dat het geval dat in Gorinchem bekend is tot een tijdelijke opname- en bezoekersstop heeft geleid in het Beatrixziekenhuis in Gorinchem. Het RIVM adviseert mensen die terugkomen uit een risicogebied in het buitenland, thuis te blijven, ook met milde luchtwegklachten. Dit is een verbreding van de definitie die tot nu toe werd gehanteerd.^{16 17}

03

Op 3 maart heeft een Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb)¹⁸ en Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) plaatsgevonden. Zowel in het ICCb als MCCb heeft [functionaris RIVM] een presentatie gegeven over het virus. Ook zijn de scenario's in beide overleggen besproken. In beide overleggen kwam ook naar voren dat er veel vragen zijn omtrent evenementen.¹⁹

06

Op 6 maart vindt de eerste persconferentie door de minister-president plaats over de ontwikkelingen rond het coronavirus, waarbij minister-president Rutte aangeeft dat vandaag helaas het moment is gekomen dat ook in Nederland een eerste sterfgeval als gevolg van een besmetting met het coronavirus is te betreuren. De minister-president benadrukt dat deze ontwikkeling nogmaals het grote belang onderstreept dat we met elkaar er aan werken om de verspreiding van het virus tegen te gaan.²⁰

Ook op deze dag treden speciale maatregelen in werking voor Noord-Brabant. Het RIVM adviseert Brabanders bij verkoudheid, hoesten of koorts thuis te blijven.²¹

08

Op 8 maart adviseert het OMT VWS over extra onderzoek en maatregelen in Noord-Brabant, evenementen, test- en isolatiebeleid, persoonlijke beschermingsmaatregelen, laboratoriummateriaal en communicatie.²²

09

Op 9 maart geeft minister-president Rutte, na afloop van het BAO, met de heer Van Dissel een persconferentie om enkele van de adviezen toe te lichten. Minister-president Rutte kondigt tevens aan dat de veiligheidsregio's zich nader gaan beraden over de evenementen in Noord-Brabant, waarbij het doel is dat evenementen zoveel mogelijk door kunnen gaan. Morgen komen de drie samenwerkende veiligheidsregio's bij elkaar om te bespreken welke specifieke maatregelen er nodig zijn in Noord-Brabant voor bijvoorbeeld evenementen. Minister-president Rutte geeft aan dat we ons nog steeds in de indamfase bevinden. Hij geeft verder aan dat de bestrijding van het virus alleen lukt als we dit met zijn 17 miljoenen doen. Hij benoemt nog eens de algemene hygiënemaatregelen, namelijk de handen wassen, in de elleboog niezen en papieren zakdoekjes gebruiken. *“Dus u kunt voetzoenen, u kunt elleboogstoten, wat u ook wilt. Ik zie op scholen allerlei prachtige varianten op het handen schudden al ontstaan. Maar wij stoppen vanaf vandaag met handen schudden.”* De maatregel die sinds 6 maart geldt voor Noord-Brabant wordt doorgetrokken naar 16 maart: blijf thuis als je je ziek voelt of milde, luchtweg gerelateerde klachten hebt en meld je bij de huisarts als het erger wordt. Verder wordt de provincie Noord-Brabant opgeroepen om thuis te werken waar dat redelijkerwijs kan. Werkgevers in Noord-Brabant worden gevraagd werktijden zoveel mogelijk te spreiden.²³

10

Op 10 maart maken de drie voorzitters van de Veiligheidsregio's in Brabant tijdens een persconferentie bekend dat er een verbod geldt op alle evenementen met meer dan duizend deelnemers. De aanvullende maatregelen gelden tot en met 16 maart.²⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. **Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart

12

Op 12 maart stelt het OMT diverse maatregelen voor met betrekking tot thuisblijven, evenementen, scholen, zorg voor ouderen en kwetsbaren, werktijden, vluchten uit risicogebieden, algemeen beleid voor instellingen, contactonderzoek en testbeleid, beleid ziekenhuizen en binnen verpleeghuizen, en communicatie.²⁵

Rond 15.00 uur vindt er een persconferentie plaats naar aanleiding van de MCCb over het coronavirus, waarin het nieuwe advies van het OMT is besproken. Aanleiding van het nieuwe advies zijn nieuwe besmettingen in Nederland die niet naar de bron te herleiden zijn. Tijdens deze persconferentie wordt aangekondigd dat vanaf vandaag in Nederland nieuwe maatregelen gelden tegen de verspreiding van het coronavirus. Minister-president Rutte en minister Bruins lichten deze maatregelen tijdens de persbijeenkomst toe. De maatregelen zijn: Iedereen in Nederland: blijf thuis bij klachten neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts. Mijd sociaal contact. Bel pas met de huisarts als klachten verergeren; Bijeenkomsten met meer dan 100 personen worden in heel Nederland afgelast; Mensen in heel Nederland wordt opgeroepen zoveel mogelijk thuis te werken of de werktijden te spreiden; Voor kwetsbare personen geldt: (ouderen en personen met verminderde weerstand) vermijd grote gezelschappen en openbaar vervoer. In het algemeen wordt mensen dringend verzocht om bezoek aan kwetsbare personen te beperken; Voor zorgpersoneel en personeel in vitale processen geldt: Blijf pas thuis bij klachten en koorts; Hogescholen en universiteiten wordt verzocht onderwijs online aan te bieden in plaats van grootschalige colleges; scholen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs en kinderopvang blijven gewoon open: er zijn daar weinig besmettingen en die omgeving is minder internationaal. Kinderen en jongeren vormen bovendien niet de groep met de hoogste risico's. Bovendien zouden de maatschappelijke gevolgen van het sluiten van deze scholen groot zijn en draagt sluiten weinig bij aan het beperken van de verspreiding. Kinderen die verkouden zijn, moeten thuis blijven. De maatregelen gelden voor heel Nederland tot en met 31 maart.²⁶

13

Op 13 maart meldt minister Grapperhaus in een brief aan de Tweede Kamer dat vanwege de brede maatschappelijke consequenties de nationale crisisstructuur wordt opgeschaald. De minister van Justitie en Veiligheid is de coördinerend minister voor crisisbeheersing. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) geeft invulling aan deze coördinerende verantwoordelijkheid van de minister. Overige ministeries vervullen rollen binnen die structuur, of vervullen vanuit hun beleidsveld een eigen coördinerende rol, zoals het geval is met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de infectieziektebestrijding. Het Nationaal Crisiscentrum (NCC), ondergebracht bij de NCTV, is 24/7 informatieloket en ondersteunt de nationale crisisstructuur en de daarbij betrokken partijen. De MCCb, onder voorzitterschap van de minister-president, besluit over het geheel van maatregelen en voorzieningen met het oog op een samenhangende aanpak ter voorkoming van verdere verspreiding van het coronavirus en met het oog op het beheersen van de maatschappelijke impact hiervan. De ICCb is een commissie waar Directeuren-Generaal onder voorzitterschap van de NCTV adviezen maakt voor de MCCb. Zo nodig en mogelijk neemt deze commissie zelf besluiten. Op uitnodiging kunnen deskundigen ICCb of MCCb bijwonen. Ten behoeve van de afstemming met de veiligheidsregio's heb ik aan voorzitters van de veiligheidsregio's verzocht om één a twee gemandateerde vertegenwoordigers namens de 25 veiligheidsregio's aan te wijzen die kunnen aansluiten bij MCCb en ICCb. ICCb en MCCb worden ondersteund en geadviseerd door een Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO). Dit IAO wordt naar behoefte ingezet en flexibel ingericht en samengesteld, bijvoorbeeld voor informatievoorziening, beeld- en oordeelsvorming, advies over specifieke aspecten, crisiscommunicatie of parlementaire verantwoording. Het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) is actief voor de organisatie en afstemming van de publieks- en crisiscommunicatie op alle niveaus. De gezamenlijke coördinatie en aanpak op operationeel-tactisch niveau is vormgegeven via de werkwijze Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum-Nationaal (LOCC-N) / Landelijk Operationeel Team-Corona (LOT-C). Het gaat hier om een multidisciplinair samenwerkingsverband tussen alle hulpverleningsdiensten, defensie, bevolkingszorg, veiligheidsregio's en ministeries.²⁷

Later die dag vindt er een persconferentie plaats met minister-president Rutte. De minister-president benadrukt dat het kabinet alle afwegingen maakt vanuit het oogpunt van onze volksgezondheid. In de Ministerraad is ook gesproken over de economische gevolgen van de crisis. Er is een brief gestuurd aan de Tweede Kamer met een eerste set steunmaatregelen. Volgende week volgt hierover weer bericht. Verder geeft hij aan dat het kabinet het besluit heeft genomen alle passagiersvluchten uit hoog risicogebieden op de kortst mogelijke termijn te verbieden. Het gaat om vluchten uit de landen Italië, China, dat is inclusief Hongkong, Zuid-Korea en Iran. Vluchten uit deze vier landen mogen na 18.00 uur die dag niet meer vertrekken naar Nederland. Omdat binnen de Europese Unie een dergelijke maatregel maximaal 14 dagen mag gelden, geldt dit besluit in eerste instantie tot 27 maart, maar er is de mogelijkheid om dat dan te verlengen. Als er aanleiding voor is kunnen er landen worden toegevoegd aan of verwijderd van deze lijst.

Daarnaast geeft de minister-president aan dat hamsteren niet nodig is, omdat er geen tekorten zijn.²⁸ Ook op 13 maart verstuurt minister Bruins een aanwijzing aan alle veiligheidsregio's om evenementen met meer dan 100 personen af te gelasten in de periode van 13 tot en met 31 maart 2020.²⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
- 3. Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart

15

Op 15 maart verstuurt minister Bruins een aanvullende aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's, waarin hij hen de aanvullende opdracht geeft om ook te zorgen voor sluiting van alle eet- en drinkgelegenheden, sport- en fitnessclubs, sauna's, seksinrichtingen en coffeeshops. Uitgezonderd van deze opdracht zijn hotels, thuisbezorgde maaltijden en catering. Verder geeft de minister de opdracht het verbod op de organisatie van alle evenementen en bijeenkomsten met meer dan 100 personen te verlengen tot en met 6 april. Dat geldt ook voor publieke locaties, zoals musea, concertzalen, theaters en sportwedstrijden.³⁰

's Avonds vindt een persconferentie plaats, waarin minister Bruins en minister Slob uitleg geven over aanvullende maatregelen in verband met het coronavirus waartoe het kabinet vandaag heeft besloten. Veel scholen slagen er niet in om fysiek open te blijven, vanwege ziekte van onderwijspersoneel en veiligheidsrisico's die in de scholen zouden kunnen ontstaan.³¹ De maatregelen zijn:

- Scholen en kinderdagverblijven gaan dicht vanaf maandag 16 maart tot en met maandag 6 april. Het gaat hierbij om scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en mbo;
- Voor kinderen van ouders met vitale beroepen in bijvoorbeeld de zorg, politie, openbaar vervoer en brandweer is er wel opvang in de school en het kinderdagverblijf, zodat hun ouders kunnen blijven werken. De NCTV heeft een lijst opgesteld met vitale beroepen en deze wordt gedeeld met de scholen en kinderopvang. Deze opvang is zonder extra kosten;
- Docenten gaan onderwijs op afstand organiseren voor kinderen die thuis zitten, met prioriteit voor eindexamenleerlingen in het voortgezet onderwijs en het mbo;
- Alle eet- en drinkgelegenheden gaan dicht vanaf zondag 15 maart 18.00 uur tot en met maandag 6 april;
- Sport- en fitnessclubs, sauna's, seksclubs en coffeeshops sluiten vanaf zondag 15 maart 18.00 uur tot en met maandag 6 april;
- Iedereen in Nederland wordt gevraagd om waar mogelijk anderhalve meter afstand van elkaar te bewaren. Ook bijvoorbeeld bij het boodschappen doen.

Daarnaast worden alle eerder genomen maatregelen verlengd tot en met maandag 6 april.³² Er wordt nogmaals een klemmend beroep gedaan op iedereen om niet te gaan hamsteren. Het is niet nodig, er is genoeg voor iedereen. Juist het hamsteren veroorzaakt problemen voor de supermarkten.³³

16

Op 16 maart spreekt minister-president Rutte vanuit het torentje het land toe over het coronavirus.³⁴

17

Op 17 maart adviseert het OMT VWS over onder andere onderzoek naar COVID-19 onder kinderen, beleid in ziekenhuizen, huisartsenpraktijken en instellingen ouderenzorg. Daarnaast adviseert het OMT over actuele informatie over de bezetting van de ziekenhuizen en met name van de IC's, over de meldingsplicht en over beschermingsmiddelen.³⁵

Ook op deze dag verstuurt minister Bruins een tweede aanvulling op de aanwijzingen van 13 en 15 maart aan de veiligheidsregio's, met daarin de uitzonderingen die gelden voor onderwijsinstellingen, verblijven voor kinderopvang en gastouderopvang. De locaties kunnen, en moeten waar nodig, wel gebruikt worden voor:

- de organisatie van onderwijs op afstand, waarbij studenten en leerlingen via een (digitaal) medium onderwijs krijgen in de thuissituatie;
- de (nood)opvang van kinderen van ouders die werken in cruciale beroepen of voor vitale processen, zoals beschreven op www.rijksoverheid.nl. De noodopvang wordt georganiseerd door gemeenten, ondersteund door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG);
- de organisatie van toetsing en examens, mits zorgvuldige maatregelen zijn getroffen om het risico van besmetting te beperken.³⁶

19

Op 19 maart vindt een persconferentie plaats, waarbij minister-president Rutte en minister De Jonge ingaan op het aftreden van minister Bruins en het besluit om verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg te sluiten voor bezoekers en anderen die niet noodzakelijk zijn voor de basiszorg.³⁷ Deze ingrijpende maatregel heeft het kabinet niet licht genomen maar op advies van de vereniging van specialisten ouderengeneeskunde (Verenso) na consultatie met het RIVM en in afstemming met Actiz en Zorgthuis NL, de brancheverenigingen in de langdurige zorg, en cliëntenorganisaties. De maatregel is in lijn met het advies van het OMT over het beperken van contacten en in het bijzonder het beperken van bezoek aan kwetsbare personen.

Er wordt momenteel gezocht naar een vervanger van Bruno Bruins. Tot die tijd neemt Hugo De Jonge de taken van de minister van Medische Zorg en Sport waar voor wat betreft de bestrijding van de crisis. Momenteel staat het totaal aantal mensen dat is overleden aan het coronavirus op 76. Nogmaals wordt Nederland opgeroepen: houd je aan alle voorschriften. In het bijzonder wordt nogmaals aandacht gevraagd voor de anderhalve meter afstand.³⁸

Op 19 maart wordt in de MCCb besloten dat vanaf 20 maart 2020 tot en met 6 april 2020 alle verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg preventief worden gesloten voor bezoek en voor alle anderen die niet noodzakelijk zijn voor de basiszorg. In de stervensfase of vergelijkbare omstandigheden kan een instelling incidenteel afwijken van deze maatregel. Ook voor structurele vrijwilligers is een uitzondering mogelijk.³⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
- 3. Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart

20

Op 20 maart stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's met de opdracht om hun bevoegdheden op het terrein van openbare orde en veiligheid in te zetten als verpleeghuizen of kleinschalige woonvormen, ondanks nadrukkelijke inspanningen van hun kant, problemen ervaren met het weigeren van bezoekers of derden die de locatie proberen binnen te komen. Dit naar aanleiding van het besluit van de MCCB op 19 maart.⁴⁰

's Avonds spreekt Koning Willem-Alexander het land toe.⁴¹

23

Op 23 maart verstuurt minister De Jonge een aanvullende opdracht op de aanwijzing van 17 maart aan de veiligheidsregio's om een extra uitzondering te hanteren. Het gaat om de kleinschalig georganiseerde begeleiding van leerlingen voor wie vanwege bijzondere problematiek of moeilijke thuissituatie maatwerk nodig is. Op basis van een lokaal vastgestelde procedure tussen gemeenten en betrokken onderwijsinstellingen, met betrokkenheid van o.a. Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en jeugdinstanties, wordt bepaald voor wie dit maatwerk nodig is.⁴²

Ook op 23 maart adviseert het OMT VWS naar aanleiding van het 61ste OMT over mogelijke aanvullende maatregelen.⁴³

De maatregelen worden door het kabinet aangescherpt om het coronavirus onder controle te krijgen. Minister-president Rutte en de ministers De Jonge, Grapperhaus en Van Rijn lichten de maatregelen toe tijdens een persconferentie.

De aangescherpte en nieuwe maatregelen zijn:

- Blijf zoveel mogelijk thuis. Ga alleen naar buiten voor werk wanneer u niet thuis kunt werken, voor boodschappen, of om voor anderen te zorgen. Een frisse neus halen kan, maar doe dit niet in een groep. Houd altijd afstand van anderen (minimaal 1,5 meter) en vermijd sociale activiteiten en groepen mensen. Ook thuis: maximaal drie mensen op bezoek en hou ook dan afstand tot elkaar.
- Als u kucht, hoest en/of verkouden bent, gold al: blijf thuis. Krijgt u daar ook koorts bij, dan moet vanaf nu iedereen in het huishouden thuisblijven. Mensen in cruciale beroepen en vitale processen zijn hiervan uitgezonderd, tenzij zij zelf ziek worden.
- Alle bijeenkomsten worden verboden tot 1 juni (in plaats van 6 april), ook met minder dan 100 mensen. Voor begrafenissen en kerkelijke bruiloften geldt een uitzondering, waarover later meer informatie komt.
- Winkels en het openbaar vervoer worden verplicht om maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat mensen afstand houden, bijvoorbeeld via een deurbelid.
- Voor kappers, schoonheidsspecialisten en andere in zogenoemde contactberoepen op het gebied van uiterlijke verzorging geldt tot 6 april dat zij helaas hun vak niet meer mogen uitoefenen. Voor bijvoorbeeld fysiotherapeuten geldt: werk zoveel mogelijk via beeldbellen.
- Casino's vallen vanaf nu onder dezelfde maatregel als eet- en drinkgelegenheden en sluiten per 24 maart 2020.
- Op locaties zoals vakantieparken gaat gelden dat men maatregelen moet treffen om mensen 1,5 meter afstand te laten houden. Als men hiertoe niet in staat is dan mogen gemeenten deze locaties sluiten.
- Burgemeesters kunnen gebieden aanwijzen waar groepsvorming verboden is. Het kan gaan om parken, stranden of wijken. Bij groepen van 3 of meer die geen anderhalve meter afstand houden, wordt gehandhaafd. Personen in hetzelfde huishouden, zoals gezinnen, en kinderen zijn hiervan uitgezonderd.
- Markten zijn hiervan uitgesloten omdat deze op sommige plekken in het land een essentieel onderdeel van de voedselketen zijn. Wel moeten gemeenten en marktmeesters kijken hoe ze ervoor kunnen zorgen dat voldoende afstand gewaarborgd is.
- De bestaande maatregelen wil de overheid ook beter kunnen handhaven. Daarom krijgen burgemeesters de mogelijkheid om via een noodverordening makkelijker en sneller op te kunnen treden. Burgemeesters kunnen specifieke locaties sluiten, zoals parken, stranden en campings. Er kunnen ook boetes worden opgelegd.

Eerder afgekondigde maatregelen blijven van kracht.⁴⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
- 3. Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart

24

Op 24 maart informeert minister De Jonge de veiligheidsregio's over aanvullende aanwijzingen. Het gaat hierbij om:

1. Verbod voor alle vergunningsplichtige en meldplichtige evenementen tot 1 juni 2020.
2. Verbod voor alle overige samenkomsten, waarbij uitzonderingen gelden.
3. Sluiten van casino's, speelhallen en daarmee vergelijkbare instellingen.
4. Verbod op het uitoefenen van alle vormen van contactberoepen voor zover deze beroepen niet naar behoren met inachtneming van 1,5 meter afstand tot de klant kunnen worden uitgeoefend. Uitgezonderd is de uitoefening van (para)medische beroepen, mits voor deze uitoefening een individuele medische indicatie bestaat en daarbij door de beoefenaar alle in verband met COVID-19 benodigde hygiënevereisten in acht worden genomen.
5. Sluiten van winkels en markten, of beëindigen van openbaar vervoer, indien deze voorzieningen zich niet of niet in voldoende mate houden aan de verwezenlijking van de beperkende maatregelen met betrekking tot het houden van 1,5 meter afstand tussen alle in de voorziening aanwezige personen, of aan het op adequate wijze zichtbaar duidelijk maken daarvan.
6. Sluiten van alle vormen van locaties, waaronder vakantieparken, campings, parken, natuurgebieden en stranden, indien op deze locaties niet of niet in voldoende mate de beperkende maatregel met betrekking tot het houden van 1,5 meter afstand tussen daar aanwezige personen in acht wordt genomen of het niet in acht nemen daarvan dreigt.
7. Instellen van een verbod op al dan niet toevallige groepsvorming in (bepaalde delen van) de publieke ruimte.⁴⁵

25

Op 25 maart geven minister-president Rutte en minister De Jonge een persconferentie na afloop van de MCCb.

Dinsdag 31 maart wordt nader besloten over hoe we verder gaan na 6 april. Op 26 maart vindt hierover een Kamerdebat plaats. Tot slot herhaalt de minister-president de maatregel m.b.t. thuisquarantaine.

Tot maandag 16 maart was de regel: als je verkoudheidsverschijnselen hebt blijf je thuis. Dat blijft zo, maar er is vanaf maandag bijgekomen dat als die verkoudheidsverschijnselen zich uitbreiden naar benauwdheid en/of koorts, dan blijft het hele gezin thuis. Zou er in het gezin iemand werken in de vitale sector, politie of bijvoorbeeld in de verpleging, dan moet hij of zij naar het werk, behalve natuurlijk als dat degene is met die verkoudheidsklachten.⁴⁶

30

Op 30 maart adviseert het OMT VWS over onder andere het verlengen van maatregelen, testbeleid, mondmaskergebruik en communicatie. Het OMT is van mening dat het nu te vroeg is om de maatregelen af te schalen, onder andere vanwege de huidige en nog te verwachten problemen op de IC en andere afdelingen in de ziekenhuizen. Het OMT stelt voor om de maatregelen te verlengen tot eind april/begin mei, met uitzondering van de evenementen waarvoor al tot de termijn tot 1 juni is besloten. Globaal adviseert het OMT om het testbeleid te verruimen. Het OMT adviseert, gezien de tekorten, om zuinig om te gaan in het gebruik van ademhalingsbeschermingsmaskers op alle afdelingen in het ziekenhuis. Hiervoor kan gebruikt worden gemaakt van het bij het advies gevoegde afwegingskader. Maskers dienen alleen bij patiënten met klachten gebruikt te worden of bij verdenking op COVID-19-infectie. Tot slot adviseert het OMT om extra aandacht te besteden aan de samenhang tussen de communicatieboodschappen, eenduidigheid en duidelijkheid. Tevens benadrukt het OMT dat er op dit moment nog steeds grote urgentie is en zorgen zijn over de zorgcapaciteit en dat maatregelen daarom strikt nageleefd dienen te worden.⁴⁷

Minister De Jonge informeert de veiligheidsregio's over een aanvulling op de aanwijzing COVID-19. De eerder verstrekte opdrachten worden met ingang van 7 april verlengd tot en met 28 april. Daarnaast gaan veiligheidsregio's over tot de sluiting van gemeenschappelijke sanitaire voorzieningen bij recreatieparken, vakantieparken, kampeerterrein, parken, natuurgebieden en stranden om reisdreigingen te ontmoedigen. Verder wordt, in aanvulling op de extra uitzondering in de eerdere aanwijzing COVID-19 van 23 maart 2020, een extra uitzondering gemaakt op de sluiting van verblijven voor kinderopvang en gastouderopvang voor de noodopvang van kinderen van 0-4 jaar voor wie vanwege bijzondere problematiek of moeilijke thuissituatie maatwerk nodig is. Op basis van een lokaal vastgestelde procedure tussen gemeenten en betrokken organisaties voor kinderopvang of gastouderopvang met betrokkenheid van o.a. Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, gecertificeerde instellingen en zorgpartners, wordt bepaald voor wie dit maatwerk nodig is.⁴⁸

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
- 3. Maart 2020**
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart

31

Op 31 maart stuurt minister De Jonge een brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's en de voorzitters van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ), de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), Verenso, de Vereniging van Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (NVAVG), de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), InEen, Actiz, de Nederlandse ggz (GGZ NL), Valente, ZorgthuisNL, Verpleegkundigen & Verzorgende Nederland (V&VN) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) over de regionale aanpak voor kwetsbare patiënten. In de brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's verzoekt de minister hen om de regionale aanpak spoedig en gecoördineerd te realiseren. In de brief aan de zorgkoepels verzoekt de minister de voorzitters om regionale aanpak onder de aandacht te brengen bij de leden. De aanpak is gericht op het domein overstijgend organiseren van bedden capaciteit om kwetsbare patiënten uit de thuissituatie, (kleinschalige) instellingen of het ziekenhuis een alternatief te bieden als: 1) opname in het ziekenhuis door de patiënt niet (langer) gewenst of mogelijk is, of waar dit medisch niet zinvol wordt geacht en/of 2) zorg in de thuissituatie niet veilig voor mantelzorger, medebewoner of zorgpersoneel, of niet efficiënt (personeel, PBM) kan worden georganiseerd. Voor zover deze capaciteit niet gerealiseerd kan worden door het veilig organiseren van thuiszorg of het realiseren van "Corona-units" in bestaande verpleeghuizen, gehandicapten- en GGZ-instellingen worden tijdelijke zorglocaties (coronacentra) gerealiseerd. In de corona-units en coronacentra wordt cohortverpleging wordt toegepast voor specifieke doelgroepen (COVID+; COVID-) en specifieke zorgvragen. Deze aanpak heeft als doel: 1) de druk op de (thuis)zorg te verlichten, de veiligheid van (thuis)zorgmedewerker, medebewoners en mantelzorgers te waarborgen en efficiënt met de schaarste aan (thuiszorg)personeel, artsen en persoonlijke beschermingsmiddelen om te gaan en 2) de druk op ziekenhuis capaciteit te verlichten.

De aanpak betreft advanced care planning, het regionaal realiseren van tijdelijke zorglocaties (coronacentra) voor het bieden van cohortverpleging en een regionaal coördinatiepunt voor toeleiding van kwetsbare patiënten naar de juiste zorg op de juiste plek.^{49 50}

Later die dag vindt er een persconferentie plaats met minister-president Rutte en minister De Jonge. Tijdens de persconferentie wordt aangekondigd dat het kabinet heeft besloten dat alle coronamaatregelen in Nederland worden verlengd tot en met dinsdag 28 april. In de week vóór 28 april beoordeelt het kabinet wat er voor de periode daarna nodig is. Voor het Paasweekeinde is het dringende advies om ook dan thuis te blijven. De verlenging is volgens het kabinet noodzakelijk om de verspreiding van het coronavirus te kunnen controleren, kwetsbare groepen te beschermen en ervoor te zorgen dat zorgverleners en ziekenhuizen de grote druk aankunnen. Er moet voldoende bewijs zijn in vermindering van het aantal ziekenhuisopnames en de capaciteit op de intensive care afdelingen alvorens met zekerheid te kunnen zeggen dat de epidemie onder controle is en dus de maatregelen heroverwogen kunnen worden.⁵¹ Minister-president Rutte meldt dat we na 28 april echt nog niet meteen terug gaan naar de normale situatie. Hij roept mensen daarom op om geen plannen te maken voor de meivakantie. Minister De Jonge licht toe dat alle inzet erop is gericht om 5 april 2400 plekken op de intensive cares te hebben. Tevens meldt hij dat vanaf 6 april wordt gestart met het testen van zorgmedewerkers buiten het ziekenhuis.⁵²

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
- 4. April 2020**
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

4. April

02

Op 2 april houden minister-president Rutte en minister De Jonge een kort persmoment na afloop van de MCCb. De minister-president roept de bevolking nogmaals op zo min mogelijk naar buiten te gaan het volgende weekend. De minister-president roept mensen op om, als ze toch naar buiten gaan, geen plekken op te zoeken waar veel mensen tegelijkertijd dreigen samen te komen. Op dit moment zijn veel burgemeesters bezig om parken en stranden af te sluiten. Tevens worden maatregelen genomen om de pleziervaart vergaand te beperken. De oproep aan België en Duitsland is: kom niet naar Nederland. Op dit moment wordt niet voorzien dat extra maatregelen hierin nodig zijn.⁵³

06

Op 6 april geeft het OMT vervolgadvisen aan VWS over de effecten van de maatregelen die tot nu toe zijn ingesteld. Het OMT geeft aan dat er voorzichtige positieve ontwikkelingen te zien zijn met betrekking tot de daling van het reproductiegetal van SARS-CoV-2, afvlakking in de toestroom in de ziekenhuizen, IC's en sterfte. Maar er zijn ook nog onzekerheden en achterstanden in de verzameling van data. Het is daarom te vroeg om het maatregelenpreventiepakket los te laten. Het OMT geeft aan dat het 'houd vol'-beleid op dit moment de belangrijkste boodschap is.⁵⁴

08

Op 8 april stuurt minister Van Rijn, in navolging van de brief van 31 maart, een memo met daarin afspraken over financiering en besluitvorming die nodig zijn om de voortgang bij het realiseren van voldoende capaciteit te waarborgen. Het memo is in samenspraak met ZN, de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), de directeuren Publieke Gezondheid en ActiZ opgesteld en wordt toegespitst op personen met (verdenking van) COVID-19 die 1) kunnen worden ontslagen uit het ziekenhuis maar nog te ziek zijn om naar huis te gaan; 2) te ziek zijn voor verblijf in thuissituatie maar te 'goed' voor opname in een ziekenhuis (tweedelij) zowel Zvw als Wlz; 3) ernstig ziek zijn, maar niet behandeld willen worden in het ziekenhuis of waarbij dat medisch niet zinvol is (w.o. palliatieve zorg, als deze niet veilig in de thuissituatie geleverd kan worden); 4) in een Wlz-instelling (Gehandicaptenzorg, GGZ en VVT) die in quarantaine geplaatst moeten worden maar niet naar een ziekenhuis gaan/kunnen en waarvoor niet in eigen instelling een corona-unit ingericht kan worden.

De basis van de financiering zijn de reguliere afspraken tussen de zorgaanbieders en de zorgverzekeraars. De zorgaanbieders betreffen VVT-aanbieders met een ELV-contract die in samenspraak met DPG en preferente zorgverzekeraar(s) waar nodig extra cohortcapaciteit gaan realiseren. Voor de hierboven genoemde doelgroepen gelden specifieke afspraken, die in de memo uiteengezet worden. Tevens wordt in het memo ingegaan op een besluitvormingsstructuur waardoor beslissen (over extra capaciteit) en financiering in samenspraak plaatsvinden. Tot slot wordt ingegaan op afspraken over het te volgen proces die het voor iedere partij praktisch werkbaar maken.⁵⁵

14

Op 14 april geeft het OMT vervolgadvisen aan VWS over de effecten van de maatregelen die tot nu toe zijn ingesteld. In het advies gaat het OMT in op de transitiestrategie: het opgestelde conceptvoorstel wordt komende week doorontwikkeld zodat het OMT volgende week kan adviseren over de versoepeling van maatregelen. Verder adviseert het OMT over maatregelen om de verspreiding binnen verpleeghuizen zoveel mogelijk te beperken. Tevens meldt het OMT dat blijkt dat het huidige testbeleid nog niet overal voldoende is geëffectueerd en er meer ruimte is voor het uitvoeren van testen binnen het huidige testbeleid dan waarvan nu gebruik gemaakt wordt.⁵⁶

15

Op 15 april houden minister-president Rutte en minister De Jonge een persconferentie na afloop van de MCCb over de coronacrisis. 'Hou vol' blijft voorlopig de belangrijkste boodschap. Met het oog op mogelijke versoepeling zijn de drie belangrijkste criteria voor het besluit om de intelligente lockdown tijdelijk te handhaven of op onderdelen te herzien: 1) de druk op de zorg; 2) de bescherming van ouderen en mensen met een zwakke gezondheid en 3) het zicht op en inzicht in de verspreiding van het virus. Tot die tijd blijven de maatregelen van kracht.⁵⁷

16

Op 16 april verstuurt minister De Jonge een aanvullende aanwijzing naar de vijf veiligheidsregio's met een luchthaven over COVID-19 maatregelen voor inkomende passagiers uit hoog-risicolanden. De aanvullende maatregelen voor inkomend vliegverkeer bestaan uit de invoering van een verplichte gezondheidsverklaring voor reizigers afkomstig uit hoogrisicogebieden en voor de door de overheid georganiseerde repatriërvluchten. Reizigers vullen een gezondheidsverklaring volledig in vóór het boarden. Als reizigers dat niet doen of klachten hebben die passen bij COVID-19 zal hen door de luchtvaartmaatschappijen de toegang tot de vlucht worden ontzegd. Daarnaast wordt reizigers uit hoog-risicogebieden dringend geadviseerd om 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. Hierover dienen luchtvaartmaatschappijen voorlichting te geven.⁵⁸

17

Op 17 april meldt minister-president Rutte tijdens een persconferentie dat we kunnen concluderen dat het merendeel van de mensen zich houdt aan de adviezen en de noodzakelijke maatregelen. Hij geeft aan dat er een eerste voorzichtig effect te zien is van alle maatregelen. Dat zien we onder andere natuurlijk terug nu in een iets afvallende stijging van het aantal ziekenhuisopnames, we zien het in een iets afbuigend aantal mensen dat op de intensive cares ligt en tegelijkertijd is dat aantal nog steeds heel hoog. Gekeken wordt momenteel wat nodig is om de reguliere zorg weer te hervatten. Men wordt daarbij sowieso opgeroepen om zich wel te melden bij de huisarts als acute zorg nodig is, bijvoorbeeld bij ernstige hartklachten of andere ernstige aandoeningen. Tevens doet de minister-president de oproep om wel medicijnen op te halen bij de apotheek. Het is nog onzeker of er versoepeling van de maatregelen kan plaatsvinden na 28 april.⁵⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
- 4. April 2020**
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

April

20

Op 20 april adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld, over de effecten op de volksgezondheid van de eventuele versoepeling van sommige maatregelen en de transitiestrategie.⁶⁰

21

Op 21 april houden minister-president Rutte en directeur Jaap van Dissel een persconferentie na afloop van de MCCb, waarin wordt aangekondigd dat de meeste maatregelen worden verlengd tot 20 mei. Aangekondigd wordt dat kinderen in de basisschoolleeftijd vanaf 28 april weer in de buitenlucht in teamverband mogen trainen en dat evenementen tot 1 september niet door kunnen gaan. Verder wordt aangekondigd dat speciaal basisonderwijs en basisonderwijs gedeeltelijk per 11 mei open kunnen (aankondiging op 21 april in verband met meivakantie scholen). Specifiek voor het basisonderwijs geldt dat leerlingen ten minste de helft van de reguliere onderwijstijd naar school moeten. Ook de kinderopvang en de BSO kunnen na de meivakantie, op 11 mei, weer open. Onderwijslocaties op asielzoekerscentra en onderwijslocaties uitsluitend voor nieuwkomers mogen weer open.⁶¹

24

Op 24 april stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de veiligheidsregio's met daarin de nieuwe opdracht die de periode vanaf 29 april tot en met 19 mei betreft. In deze opdracht zijn de eerdere aanwijzingen verwerkt en aangepast. Dat betekent dat de aanwijzingen van 13 maart, 15 maart, 17 maart, 20 maart, 23 maart, 24 maart en 3 april niet meer van toepassing zijn. De opdracht inzake het verbod op evenementen wordt verlengd tot 1 september 2020. De nieuwe maatregelen zijn vervat in de volgende bepalingen:

1. Bepalingen voor evenementen, samenkomsten en het niet in acht nemen van een veilige afstand van 1,5 meter;
2. Bepalingen voor bedrijven en locaties, contactberoepen en voorzieningen voor openbaar vervoer;
3. Bepalingen voor onderwijsinstellingen en verblijven voor kinderopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang;
4. Bepalingen voor verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg.⁶²

Na afloop van de Ministerraad een persconferentie plaats waarin de minister-president meldt dat ondanks de eerste voorzichtige stappen op weg naar versoepeling, we er nog lang niet zijn. Als we nu sneller zouden versoepelen en het virus zou weer uitbreken, dan loop je dus het enorme risico dat er weer een golf aankomt die de zorg niet aankan. Dus het moet echt met grote omzichtigheid, zo meldt de minister-president. Daarom wordt men opgeroepen om bijvoorbeeld ook Koningsdag komende week in en rondom het eigen huis te vieren en niet onnodig op pad te gaan.⁶³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

5. Mei

04

Op 4 mei adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de versoepeling van maatregelen.⁶⁴

06

Op 6 mei geven minister-president Rutte en minister De Jonge een persconferentie na afloop van de MCCb. Vanaf maandag 11 mei zullen de maatregelen iets versoepeld gaan worden, terwijl het coronavirus daarbij onder controle gehouden wordt. Naleving van de belangrijkste basisregels is dan wel belangrijker dan ooit. Het kabinet begint met het aanpassen van maatregelen in de buurt, lokaal. Dat geeft weinig drukte op straat, in het verkeer en in het openbaar vervoer. Dan volgen aanpassingen op regionaal niveau, dan op landelijk niveau. Alle afspraken die we als samenleving met elkaar nu hebben blijven hetzelfde, maar ‘blijf zoveel mogelijk thuis’ wordt ‘vermijd drukte’. Aangekondigd wordt dat vanaf 6 mei leraren en de medewerkers uit de kinderopvang zich bij klachten ook kunnen laten testen. Per 11 mei komen daar de meeste contactberoepen bij en vanaf 18 mei ook de mantelzorgers en het personeel in het openbaar vervoer, de politie, de marechaussee en andere handhavers. Verder wordt aangekondigd dat per 1 juni de regel wordt gehanteerd dat iedereen in het OV een mondkapje draagt. Niet als alternatief voor afstand houden, maar omdat voldoende afstand houden op een bepaald moment simpelweg niet meer goed mogelijk is. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling medische mondkapjes te gebruiken, want die zijn bestemd zijn voor de zorg.⁶⁵

08

Op 8 mei stuurt minister De Jonge een aanvulling op de aanwijzing van 24 april aan de veiligheidsregio's, met daarin de opdracht om enkele maatregelen met ingang van 11 mei 2020 aan te passen:

- Buiten sporten en bewegen voor personen van 19 jaar en ouder is toegestaan, onder andere in teamverband. Voor deze leeftijdsgroep geldt, net als bij de leeftijdsgroepen tot 19 jaar, dat zij geen wedstrijden mogen organiseren en niet aan wedstrijden mogen deelnemen.
- Bibliotheken, pretparken en dierentuinen worden uitgezonderd van het verbod op samenkomsten.
- Alle zwemgelegenheden kunnen vanaf 11 mei opengesteld worden.
- Met ingang van 11 mei is de uitoefening van contactberoepen weer toegestaan. Het verbod op het uitoefenen van het contactberoep geldt nog wel voor sekswerkers, zij mogen hun beroep nog niet uitoefenen. Het toestaan van de uitoefening van contactberoepen betekent dat ook de inrichtingen waar de op de uiterlijke verzorging gerichte contactberoepen worden uitgeoefend weer volledig opengesteld en benut kunnen worden.⁶⁶

Na afloop van de Ministerraad meldt minister-president Rutte in een persconferentie dat de aangekondigde verruiming van 11 mei naar alle inschattingen een beperkt effect zullen hebben op de verspreiding van het virus. Minister-president Rutte zegt hierover: “Dus dat betekent dat we, waar de volgende stap voorzien is op 1 juni, [...] vanaf maandag nog een aantal weken verder kunnen werken aan het verlagen, hopelijk, van de cijfers.” Over de vervolgstappen is deze week de routekaart gepresenteerd, waarbij “we iedere vervolgstap ook daadwerkelijk moeten kunnen zetten.” Dit hangt af van hoe het loopt met de cijfers. Nogmaals wordt benadrukt dat het openbaar vervoer alleen voor noodzakelijk vervoer is op dit moment. Tot slot roept de minister-president op om waterleidingen op scholen en andere gebouwen die lang dicht zijn geweest goed door te spoelen als ze lang niet zijn gebruikt.⁶⁷

18

Op 18 mei adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de verdere versoepeling van maatregelen.⁶⁸

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Mei

19

Op 19 mei geven minister-president Rutte en minister De Jonge een toelichting na afloop van de MCCb. Het zong al een beetje rond, maar minister-president Rutte kondigt aan dat in het crisisteam deze dag het besluit is genomen over versoepeling van de maatregelen tot 15 juni. Daarnaast geeft hij aan dat er gewerkt wordt aan een Coronadashboard waarin alle informatie bij elkaar gebracht wordt om het zicht op de coronawerkelijkheid te verbeteren. De minister-president benadrukt ook dat mensen beroepsgroepen met elkaar vergelijken: als beroepsgroep A op anderhalve meter weer open kan, waarom beroepsgroep B dan niet? Het antwoord van de minister-president daarop is dat ze in de besluitvorming niet alleen naar specifieke groepen kunnen kijken, maar ook oog moeten hebben voor het grotere geheel. Elke versoepeling betekent meer drukte op straat, meer drukte in het openbaar vervoer en meer groepen mensen bij elkaar. Daarom kan ook niet alles ineens open. De minister-president stelt dat daar geen waardeoordeel in zit, maar wel een risicoafweging. Het kabinet kondigt de volgende versoepelingen aan per 1 juni:

Groepen:

- Buiten mogen mensen bij elkaar komen als zij 1,5 meter afstand tot elkaar bewaren.
- In alle gebouwen die publiek toegankelijk zijn, mogen maximaal 30 mensen bij elkaar komen, exclusief personeel. Wel hanteren we ook hier de 1,5 meter afstand tot elkaar.
- Thuis blijft het dringende advies om voor bezoekers 1,5 meter afstand aan te houden, zowel binnen als in de tuin en op het balkon.

Horeca (1 juni vanaf 12.00 uur):

Restaurants en cafés mogen open, onder voorwaarden:

- Een maximum van 30 gasten (dus exclusief personeel).
- Bezoekers moeten reserveren.
- Iedereen houdt 1,5 meter afstand (behalve mensen uit hetzelfde huishouden).
- In een checkgesprek vooraf tussen ondernemer en klant wordt ingeschat of een bezoek risico's oplevert.
- Op terrassen geldt geen maximum aantal personen. Wel moet iedereen aan een tafel zitten en 1,5 meter afstand tot elkaar houden (behalve mensen uit hetzelfde huishouden).
- Coffeeshops kunnen nog niet open en houden hun afhaalfunctie.

Onderwijs

- Voortgezet onderwijs gaat op 2 juni open. Scholen nemen maatregelen zodat 1,5 meter afstand kan worden gehouden. Dat betekent in de praktijk dat niet alle leerlingen tegelijk op school kunnen zijn.
- Voortgezet speciaal onderwijs gaat ook op 2 juni open voor alle leerlingen. Ook hier nemen scholen maatregelen zodat 1,5 meter afstand kan worden gehouden. Dit vergt maatwerk en zal in dit type onderwijs niet altijd mogelijk zijn.
- Op 8 juni gaat het basisonderwijs weer voor 100% open, tenzij uit lopende onderzoeken blijkt dat dit niet verantwoord is.
- De buitenschoolse opvang volgt het onderwijs en zal ook per 8 juni weer open gaan. Kinderen worden dan weer opgevangen op hun vaste dagen die zijn afgesproken in het contract. Daarmee stopt ook de vergoeding die ouders van de overheid ontvangen voor het doorbetalen van de eigen bijdrage voor de kinderopvang. De vergoeding geldt voor de periode van 16 maart tot 8 juni. De noodopvang overdag stopt in principe.
- Vanaf 8 juni is de noodopvang alleen nog beschikbaar (tot 1 juli) voor kinderen van ouders die werken in de zorg (avond/nacht/weekend).
- Op 15 juni gaan het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs (hbo en universiteiten) weer beperkt starten met toetsing, tentamens, praktijklessen en begeleiding van kwetsbare studenten op de instelling.

Culturele instellingen (1 juni vanaf 12.00 uur):

- Film-, theater- en concertzalen mogen open onder voorwaarden:
- een maximum van 30 mensen in het publiek;
- bezoekers moeten vooraf reserveren;
- een checkgesprek vooraf om te bepalen of een bezoek risico's oplevert;
- iedereen houdt 1,5 meter afstand tot elkaar.
- Musea en monumenten mogen open als bezoekers vooraf kaartjes kopen en een checkgesprek voeren. Het maximale aantal bezoekers is gebouwfafhankelijk. Er moet 1,5 meter afstand worden gehouden.
- Muziekscholen en centra voor de kunsten kunnen open. Er geldt een maximaal aantal van 30 personen per gebouw, die 1,5 meter afstand moeten houden.

Openbaar vervoer:

- Het openbaar vervoer is alleen bedoeld voor noodzakelijke reizen.
- In tram, (water)bus, metro en trein is met ingang van 1 juni voor reizigers van 13 jaar en ouder het dragen van een niet-medisch mondkapje verplicht. Dit geldt niet voor stations, haltes en perrons; daar is een mondkapje niet verplicht. Iedereen houdt hier 1,5 meter afstand tot anderen.
- Reizigers die na 1 juni geen mondkapje dragen, kunnen een boete van € 95 krijgen.
- Uitbreiding testbeleid voor medewerkers in het openbaar vervoer.
- Het openbaar vervoer mag niet overbelast raken. Leerlingen komen dus lopend, met de fiets, scooter of brommer naar school.
- Verpleeghuizen
Op 1 locatie per GGD-regio wordt bezoek aan verpleeghuizen op beperkte schaal en onder strenge voorwaarden toegelaten. Vanaf 25 mei zal dit worden uitgebreid naar meer locaties. Het perspectief is dat vanaf 15 juni de bezoekregeling landelijk wordt aangepast. ⁶⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. **Mei 2020**
6. Juni 2020
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Mei

25

Op 25 mei adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de verdere versoepeling van maatregelen.⁷⁰

26

Op 26 mei stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de veiligheidsregio's met de opdracht om enkele maatregelen met ingang van 1 juni 2020, 12.00 uur en, voor zover het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs betreft, 15 juni 2020, aan te passen:

- 1,5-meternorm en samenkomsten: A. er is een verbod op het in de publieke ruimte (incl. vaartuigen en voertuigen) niet in acht nemen van een onderlinge afstand van 1,5 meter. Dit verbod geldt niet indien het personen betreft a) die een gezamenlijk huishouden vormen, b) als het de afstand tot kinderen tot en met 12 jaar betreft, of c) indien het een persoon betreft met een handicap en diens begeleiders. B. Samenkomsten van meer dan dertig personen, exclusief personeel, in voor publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven en in besloten plaatsen, met uitzondering van woningen, zijn verboden. C. Waar dat redelijkerwijs nodig is, mogen kwetsbare jongeren (13-18) onderling en kwetsbare jongeren met jeugdprofessionals afwijken van de 1,5 meter maatregel in de jeugdhulp. Hierbij gaat het om o.a. activiteiten in het kader van dagbesteding, dagopvang, dagbehandeling en voortgezet speciaal onderwijs inclusief vervoer.
- Sanitaire voorzieningen: De sluiting van sanitaire voorzieningen wordt beperkt tot recreatieparken, vakantieparken, kampeertreinen, kampeerveldjes en jachthavens.
- Bepalingen voor onderwijsinstellingen, verblijven voor kinderopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang: De bepalingen in deel III van de aanwijzing van 24 april met betrekking tot de kinderopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang komen te vervallen, met uitzondering van de (nood) opvang van kinderen van ouders die werken in cruciale beroepen of voor vitale processen, zoals geschreven op www.rijksoverheid.nl. Deze is vanaf 8 juni alleen nog in de avond, nacht en weekend beschikbaar voor ouders die in de zorg werken (personeel van ziekenhuizen, verpleging, verzorging en thuiszorg en ambulancezorg en ondersteunend personeel zoals schoonmaak in zieken- en verpleeghuizen en militair medisch personeel).
- Basisonderwijs: Vanaf 8 juni wordt, het basisonderwijs volledig hervat, tenzij hiervoor blijkt dat dit i.v.m. de verspreiding van het virus niet verantwoord is. Het gedeeltelijk verbod op de openstelling van kinder- en buitenschoolse opvang komt eveneens te vervallen.
- Voortgezet onderwijs: Het verbod op het bieden van onderwijsactiviteiten in onderwijsinstellingen wordt, voor het voortgezet onderwijs, opgeheven vanaf 2 juni. Het onderwijs wordt stapsgewijs weer opgestart. Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs c.a. kunnen weer geheel open.

- Toetsing en praktijk(gericht) onderwijs middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs: Het verbod op het bieden van onderwijsactiviteiten in onderwijsinstellingen in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs wordt per 15 juni opgeheven voor het houden van examens, tentamens, toetsen, praktijk(gericht)onderwijs en begeleiding van kwetsbare studenten op de onderwijsinstelling, voor zover dit online niet afdoende kan.
- Openbaar vervoer: In het openbaar vervoer is per 1 juni voor reizigers vanaf 13 jaar het dragen van een niet-medisch mondneusmasker verplicht.
- Eet- en drinkgelegenheden: Eet- en drinkgelegenheden mogen, met inbegrip van terrassen per 1 juni vanaf 12.00 uur onder voorwaarden weer open voor gasten.
- Bioscopen en culturele instellingen: Bioscopen, filmhuizen, concertzalen, podia voor alle genres van muziek, theaters en hiermee vergelijkbare culturele instellingen mogen vanaf 1 juni 12.00 uur op publiekgerichte activiteiten organiseren. Per afzonderlijke ruimte binnen deze instellingen mogen maximaal 30 bezoekers tegelijkertijd aanwezig zijn.
- Musea, presentatie-instellingen en monumenten: Musea, presentatie-instellingen en monumenten met een publieksfunctie mogen per 1 juni, 12.00 uur ook weer open voor bezoekers.⁷¹

27

Op 27 mei geven minister-president Rutte en minister De Jonge een toelichting na afloop van de MCCb. In dit beraad is gesproken over het naar voren halen van een aantal zaken uit de routekaart voor 1 september (sportscholen, sauna's, sport-/verenigingskantines en casino's). Voor het hele pakket van 1 juli geldt (dus ook de zaken die eventueel naar voren gehaald worden), dat het alleen doorgaat als het ook echt kan. Daarnaast is gesproken over vakanties. De minister-president deelt hiervoor een aantal uitgangspunten: 1) als het gaat om op vakantie gaan in Nederland is het verzoek aan mensen, die die vakantie kunnen uitstellen omdat ze niet afhankelijk zijn van de vakantieperiode, om dat vooral te doen, en 2) vakanties in het buitenland kunnen alleen als dat landen betreft waar de risico's vergelijkbaar zijn met die in Nederland. Tot slot wordt stilgestaan bij de situatie vanaf 1 juni; de dag dat een heel aantal verruimingen van kracht wordt.⁷²

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
- 6. Juni 2020**
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

6. Juni

03

Op 3 juni geven minister-president Rutte en minister De Jonge een persconferentie. De eerste mededeling betreft dat de basisscholen per 8 juni inderdaad weer volledig open kunnen. Dat was eerder besloten en het RIVM bevestigt dat uit alle lopende onderzoeken in binnen- en buitenland blijkt dat er geen belemmering is om dat te doen. Dat is ook in het belang van leerlingen: weer een volle week les te krijgen. Daarnaast geeft de minister-president aan dat we deze zomer inderdaad op vakantie kunnen, maar niet zomaar overal en er zijn hoe dan ook onzekerheden. Als je niet gebonden bent aan de schoolvakanties, dan vraagt de minister-president te overwegen om buiten het hoogseizoen te gaan ten einde drukte te voorkomen. En voor ons allemaal blijft gelden dat we er rekening mee moeten houden dat de situatie in een vakantieland snel kan veranderen. Het hoofdadvis is: denk goed na wat je doet en ga je toch op vakantie, ga dan wijs op reis. Vakantie in eigen land kan en mag, maar het openbaar vervoer is en blijft voor noodzakelijke reizen dus als je in Nederland op vakantie gaat, pak de fiets, of de auto. Voor de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk en Europa – de landen in de Europese Unie, het Schengengebied en het Verenigd Koninkrijk staan tot 15 juni alle reisadviezen sowieso op oranje en geldt dus een negatief reisadvies. Reis alleen als het echt noodzakelijk is. Vanaf 15 juni wil het kabinet zoveel mogelijk van deze landen weer op geel zetten. Dus: ‘reizen is verantwoord, maar let op.’ Het belangrijkste criterium om van oranje naar geel te gaan, is of de gezondheidsrisico’s in een land vergelijkbaar zijn met die in ons land. Reizen buiten Europa wordt afgeraden. Met betrekking tot de bezoekersregeling zegt minister De Jonge dat deze eigenlijk bijna niet meer vol te houden is. Vanaf 25 mei is het weer mogelijk om bezoek te ontvangen in een verpleeghuis, als je als verpleeghuis meer dan twee weken vrij bent van besmetting en als je er klaar voor bent. Ook is de voorwaarde: één bezoeker per bewoner. Per 15 juni moeten in ieder geval alle verpleeghuizen die meer dan twee weken vrij zijn van besmettingen weer openstaan voor bezoek, dat is de afspraak die is gemaakt met de sector. Daarnaast is er de afspraak gemaakt dat per 15 juni in plaats van 15 juli weer meerdere bezoekers per bewoner langs mogen komen.⁷³

05

Op 5 juni meldt de minister-president dat in de Ministerraad vandaag is besloten de crisisstructuur voorlopig los te laten en over te gaan naar een gewone Ministeriële commissie COVID-19. Op die manier kunnen besluiten integraal genomen worden, vanuit medisch, economisch, sociaal en maatschappelijk oogpunt. Het zal wel zo zijn dat die commissie crisisbeheersing weer bij elkaar kan komen als het nodig is, dus als het virus weer zou oplaaien. En in ieder geval zal die nog een keer vergaderen in de aanloop naar de voorziene versoepelingen van 1 juli. In hoeverre de aangekondigde versoepelingen daadwerkelijk kunnen plaatsvinden hangt af van hoe het virus zich ontwikkelt en wat de adviezen van virologen dan zijn.⁷⁴

11

Op 11 juni stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de veiligheidsregio’s met de opdracht om enkele maatregelen met ingang van 15 juni 2020 aan te passen:

- Sanitaire voorzieningen: De opdracht tot sluiting van sanitaire voorzieningen komt per 15 juni 2020 te vervallen, op voorwaarde dat de richtlijnen van het RIVM worden opgevolgd.
- Verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg: Het verbod op het ontvangen van bezoek wordt opgeheven voor alle locaties behalve locaties waar zich nog één of meer COVID-19 besmettingen voordoen dan wel de voorlaatste twee weken hebben voorgedaan. Op die locaties is het ontvangen van bezoek nog steeds verboden, behalve in uitzonderingssituaties. In de stervensfase, of vergelijkbare omstandigheden, kan een instelling incidenteel afwijken van deze maatregel. Voorts zijn uitzonderingen mogelijk voor het horen en beoordelen van een cliënt in het kader van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte personen.⁷⁵

12

Op 12 juni verstuurt minister De Jonge een aanwijzing naar de vijf veiligheidsregio’s met een luchthaven over de wijziging van de definitie van hoog-risicogebieden. Vanaf 15 juni 2020 zijn het Verenigd Koninkrijk, Zweden en alle derde landen die voorkomen op de EASA-lijst aangemerkt als een hoog-risicogebied. Daarnaast is per 15 juni 2020 voor passagiers vanaf 13 jaar het dragen van een niet-medisch mondneusmasker verplicht in het vliegtuig bij alle inkomende en uitgaande vluchten zowel uit laag- als hoog-risicogebieden. Voor het overige blijven de aanwijzingen van 16 april 2020 van toepassing voor vluchten uit hoog-risicogebieden.⁷⁶

Op dezelfde dag vindt een Bestuursraad plaats. Hier wordt gemeld dat er nieuwe resultaten zijn van het gedragsonderzoek inzake corona van de gedragsunit van het RIVM. Er is hierover intensief contact tussen VWS en het RIVM, omdat deze nuttig zijn voor het beleid en de communicatie rondom het coronavirus.⁷⁷

19

Op 19 juni staat minister De Jonge de pers te woord na afloop van de Ministerraad, waarin alvast werd vooruitgekeken naar de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing op 24 juni, waarin gesproken zal worden over het pakket met versoepelingen per 1 juli die in de Routekaart staan. Dit gebeurt opnieuw op basis van adviezen van deskundigen. Daarnaast is gesproken over de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19.⁷⁸ Als gevolg van de stevige en fundamentele commentaren en adviezen is besloten dat de wet niet per 1 juli in werking zal treden, maar wordt er meer tijd voor genomen.⁷⁹

Ook op deze dag stuurt minister De Jonge een aanwijzing naar de vijf veiligheidsregio’s met een luchthaven in aanvulling op de aanwijzing van 12 juni. Met deze aanwijzing is het per direct mogelijk om het dragen van een niet-medisch mondneusmasker voor passagiers vanaf 13 jaar te verplichten op de luchthaven. Dit geldt tijdens de incheck, security- en grensprocessen en het boarden. Het dragen van het niet-medisch mondkapje geldt als aanvullende mitigerende maatregel. Dit is bedoeld als extra maatregel, voor zover door niet adequaat op de 1,5 meter te beheersen omstandigheden drukte ontstaat tijdens, bij en op de locatie van het inchecken, de security- en grensprocessen en het boarden.⁸⁰

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
- 6. Juni 2020**
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juni

23

Op 23 juni adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de verdere versoepeling van maatregelen.⁸¹

24

Op 24 juni kunnen we een stap vooruitzetten in de corona-aanpak, zoals aangekondigd wordt in de persconferentie van minister-president Rutte en minister De Jonge. Maar 1 juli wordt wel een heel spannend moment, want de besluiten van vandaag gaan nog meer zelfdiscipline en verantwoordelijkheid vragen van ons allemaal.

Het belangrijkste is dat er vanaf 1 juli nog twee hoofdcategorieën zijn: activiteiten binnen en activiteiten buiten. De basisregels zijn voor beide categorieën zoveel mogelijk hetzelfde. Deze nieuwe basisregels worden toegelicht door de minister-president. We gaan de zomer in met meer vrijheid dan gedacht, maar wel met de wetenschap dat het virus nog niet weg is.⁸²

26

Op 26 juni stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de veiligheidsregio's met de nieuwe opdracht met maatregelen per 1 juli 2020:

- **1,5 meter afstandsnorm:** Er is een verbod op het in de publieke ruimte (incl. vaartuigen en voertuigen) en in besloten plaatsen, met uitzondering van woningen, niet in acht nemen van een onderlinge afstand van 1,5 meter.⁸³
- **Vervoer:** In het openbaar vervoer en overig bedrijfsmatig personenvervoer is voor reizigers vanaf 13 jaar het dragen van een niet-medisch mondneusmasker verplicht.
- **Samenkomsten:** Samenkomsten in de publieke ruimte (incl. vaar- en voertuigen) en in besloten plaatsen, met uitzondering van woningen, zijn alleen toegestaan, indien het betreft: 1) samenkomsten van maximaal 100 personen (exclusief personeel) per zelfstandige ruimte in een gebouw, mits die personen geplaatst zijn, maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de stromen van personen die samenkomen in verschillende zelfstandige ruimten in een gebouw, ook voor zover het hun gebruik van sanitaire voorzieningen betreft, worden gescheiden, en hygiënemaatregelen worden getroffen; 2) Samenkomsten van meer dan 100 personen (exclusief personeel) per zelfstandige ruimte in een gebouw, mits die personen hebben gereserveerd, een voorafgaande verificatie van hun gezondheid plaatsvindt, deze personen zijn geplaatst, maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de stromen van personen die samenkomen in verschillende zelfstandige ruimten in een gebouw, ook voor zover het hun gebruik van sanitaire voorzieningen betreft, worden gescheiden, en hygiënemaatregelen worden getroffen; 3) Samenkomsten van maximaal 250 personen (exclusief personeel) op een locatie in de buitenlucht, mits maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de stromen van aan deze samenkomsten deelnemende personen, ook voor zover het hun gebruik van sanitaire voorzieningen betreft, worden gescheiden, en hygiënemaatregelen worden getroffen. In aanvulling hierop geldt voor samenkomsten op buitenterrassen bij eet- en drinkgelegenheden dat personen geplaatst dienen te zijn; 4) Samenkomsten van meer dan 250 personen (exclusief personeel) op een locatie in de buitenlucht, mits die personen hebben gereserveerd, een voorafgaande verificatie van hun gezondheid plaatsvindt, deze personen zijn geplaatst, maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de stromen van aan deze samenkomsten deelnemende personen, ook voor zover het hun gebruik van sanitaire voorzieningen betreft, worden gescheiden, en hygiënemaatregelen worden getroffen; 5) Samenkomsten in, detailhandel, markten, bibliotheken, musea, monumenten, presentatie-instellingen, dierentuinen, pretparken, kermissen, en daarbij

vergelijkbare samenkomsten waarbij sprake is van doorstroom van bezoekers; 6) Samenkomsten van maximaal 100 personen per zelfstandige ruimte die noodzakelijk zijn voor de continuering van de dagelijkse werkzaamheden van instellingen, bedrijven en andere organisaties. 7) Vergaderingen van de Staten-Generaal.

- **Verbod voor dansgelegenheden en in groepsverband zingen en schreeuwen:** Het verbod op openstelling van locaties blijft bestaan voor discotheken, nachtclubs en vergelijkbare dansgelegenheden. Daarnaast is het in de publieke ruimte (incl. vaartuigen en voertuigen) en in besloten plaatsen, met uitzondering van woningen, verboden in groepsverband te zingen of schreeuwen. Dit verbod geldt niet voor zangers, zangkoren, zanggroepen en zang als onderdeel van belijdenis van godsdienst of levensovertuiging, voor zover zij daarbij de richtlijnen van het RIVM opvolgen.
- **Onderwijsinstellingen in het mbo, hbo en wo:** Instellingen in het mbo, hbo en wo worden met ingang van het nieuwe studiejaar opengesteld voor alle onderwijsactiviteiten, onder voorwaarde van inachtneming van de 1,5 meter-afstand en overige RIVM-richtlijnen en op basis van de afspraken die gemaakt zijn over het openbaar vervoer, met IenW, OCW, vervoerdersorganisaties en sectorraden mbo, hbo en wo. Gezien deze voorwaarden zal een deel van het onderwijs nog steeds online plaatsvinden.
- **Sluiten van locaties:** de voorzitters van de veiligheidsregio's kunnen een locatie sluiten of gesloten houden indien zij van oordeel zijn dat de maatregel om 1,5 meter onderlinge afstand te houden (naar verwachting) niet goed wordt nageleefd of niet goed na te leven is of indien niet wordt voldaan aan de hierboven genoemde maatregelen, of als zij problemen verwachten dan wel constateren met het gebruik van het mobiliteitssysteem en in het bijzonder het openbaar vervoer.
- **Beëindigen of beperken van vervoer:** de voorzitters van de veiligheidsregio's kunnen in overleg met de vervoerder, voorzieningen voor vervoer beëindigen of beperken, indien deze voorzieningen zich niet of onvoldoende houden aan de verwezenlijking van de beperkende maatregelen met betrekking tot het dragen van een mondneusmasker of het zo veel mogelijk houden van 1,5 meter afstand tussen alle in de voorziening aanwezige personen, of aan het op adequate wijze zichtbaar duidelijk maken daarvan, mits de beëindiging van deze voorziening het transport van personen die werkzaam zijn in vitale processen of transport dat anderszins noodzakelijk is voor de mobiliteit van Nederland niet onnodig belemmert.
- **Verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg:** In verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg geldt nog steeds een verbod op het ontvangen van bezoek indien in die instellingen zich nog één of meer COVID-19 besmettingen voordoen (zie aanwijzing 11 juni) dan wel de laatste twee weken hebben voorgedaan. De voorzitters van de veiligheidsregio's krijgen de opdracht om hun bevoegdheden op het terrein van openbare orde en veiligheid in te zetten als verpleeghuizen of kleinschalige woonvormen, ondanks nadrukkelijke inspanningen van hun kant, problemen ervaren met het weigeren van bezoekers of derden die de locatie proberen binnen te komen.⁸⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
- 6. Juni 2020**
7. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juni

30

Op 30 juni stuurt minister De Jonge een nieuwe aanwijzing aan de vijf veiligheidsregio's met een luchthaven. De minister verzoekt de voorzitters van de veiligheidsregio's om de luchthavens opdracht te geven om een systeem of proces in te richten waarmee de luchthaven erop toeziet dat alle uitgaande passagiers op de betreffende Nederlandse luchthaven in het bezit zijn van een gezondheidsverklaring. Verder geldt voor reizigers die komen uit een gebied dat niet op de veilige lijst van de Europese Commissie staat een dringend advies om 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. Daarnaast verzoekt de minister de veiligheidsregio's om hem te informeren als de luchtvaartmaatschappijen niet binnen zeer korte tijd passagierslijsten met persoonsgegevens van inkomende vluchten opleveren. Voor passagiers vanaf 13 jaar blijft het dragen van een niet-medisch mondneusmasker verplicht. ⁸⁵

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

1. Januari 2020
2. Februari 2020
3. Maart 2020
4. April 2020
5. Mei 2020
6. Juni 2020
- 7. Juli 2020**

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

7. Juli

10

Op 10 juli stuurt minister De Jonge een aanwijzing aan de veiligheidsregio's met de opdracht om enkele maatregelen met ingang van 15 juli 2020 aan te passen:

- 1,5 meter afstandsnorm: De uitzondering op het verbod van het niet in acht nemen van een onderlinge afstand van 1,5 meter wordt op twee punten aangepast: 1) Voor kinderen in de leeftijd tot en met 17 jaar onderling geldt een uitzondering, tenzij deze kinderen zich bevinden op een locatie van een instelling voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs. 2) Het verbod geldt niet voor personen met een handicap onderling die in dezelfde woongroep of andere woonvorm op eenzelfde adres wonen en gemeenschappelijke voorzieningen delen en op personen met een handicap, voor zover zij zich niet met inachtneming van een afstand van 1,5 meter jegens hun begeleiders of vaste mantelzorgers kunnen ophouden en hun begeleiders of vaste mantelzorgers.
- Vervoer: In het overig bedrijfsmatig personenvervoer geldt de verplichting voor het dragen van een niet-medisch mondneusmasker voor reizigers vanaf 13 jaar niet bij maximaal 2 personen vanaf 13 jaar per voertuig of vaartuig inclusief bestuurder.
- Placering: Sauna en wellness wordt toegevoegd als activiteit waarbij placering plaatsvindt door het aanwijzen van een afgebakende locatie waar gebruik van wordt gemaakt voor de activiteit.
- Verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg: In verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen in de ouderenzorg waar zich één of meer COVID-19 besmettingen voordoen, geldt dat het verboden is voor bezoekers om zonder toestemming van de beheerder aanwezig te zijn. Bezoek moet zijn toegestaan indien het de beperking van de verspreiding van COVID-19 niet in de weg staat. Ook moet bezoek aan bewoners van wie wordt verwacht dat zij op korte termijn overlijden of in vergelijkbare omstandigheden altijd worden toegestaan. Dit geldt ook voor bezoek in verband met het horen en beoordelen van een cliënt in het kader van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten. Voor structurele vrijwilligers is een uitzondering op dit verbod mogelijk. Op basis van artikel 7 van de Wet publieke gezondheid en met inachtneming van artikel 39, eerste lid, van de Wet veiligheidsregio's, geef ik u daarom opdracht om uw bevoegdheden op het terrein van openbare orde en veiligheid in te zetten als verpleeghuizen of kleinschalige woonvormen, ondanks nadrukkelijke inspanningen van hun kant, problemen ervaren met het weigeren van bezoekers of derden die de locatie proberen binnen te komen, zonder toestemming van de beheerder.⁸⁶

13

Op 13 juli dienen minister De Jonge, minister Grapperhaus en minister Ollongren het wetsvoorstel voor de 'Tijdelijke wet maatregelen COVID-19' in bij de Tweede Kamer. Deze tijdelijke wet gaat de noodverordeningen vervangen waarin de maatregelen op dit moment zijn vastgelegd. Met deze aangekondigde nieuwe wet komt het kabinet tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer en de Raad van State om de juridische basis van de coronamaatregelen beter te regelen. Noodverordeningen zijn bedoeld voor een acute crisis van beperkte duur, terwijl sommige maatregelen, zoals de anderhalve meter afstand, voorlopig nog nodig blijven. Het kabinet krijgt met deze wet geen extra of andere bevoegdheden. Het parlement krijgt die wel. Nieuwe maatregelen moet het kabinet straks eerst voorleggen aan de Tweede Kamer. Ook de gemeenteraden krijgen meer mogelijkheden om een controlerende rol te spelen.

22

Op 22 juli geeft minister Grapperhaus een persconferentie over het toegenomen aantal coronabesmettingen. De rode draad in deze vastgestelde besmettingen is telkens grote groepen mensen bij elkaar zonder anderhalve meter afstand te houden. Het is volgens de minister op dit moment geen reden tot strengere maatregelen, maar dit is wel een overduidelijk teken dat we ons allemaal beter aan de basisregels moeten houden. Het kabinet houdt vinger aan de pols: als we de maatregelen niet goed opvolgen dan kan het zo maar zijn dat burgemeesters lokaal moeten ingrijpen, en dat te drukke stranden, parken of winkelstraten weer moeten sluiten.⁸⁷

28

Op 28 juli adviseert het OMT VWS over de effecten van de maatregelen die tot op heden zijn ingesteld en over de verdere versoepeling van maatregelen.⁸⁸

Eindnoten

Vanaf dit overzicht kunt u terug naar de lopende tekst door op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

- 1 Zie Thematische tijdlijn Crisisbeheersing, periode januari t/m juli 2020.
- 2 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 6 januari). Consignatierapport DCC VWS [intern rapport].
- 3 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 21 januari). Consignatierapport DCC VWS [intern rapport].
- 4 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 23 januari). Consignatierapport DCC VWS [intern rapport].
- 5 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 24 januari). BAO 28 januari [interne e-mail].
- 6 Later aangeduid als SARS-CoV-2 of COVID-19.
- 7 RIVM (2020, 27 januari). Advies n.a.v. OMT 2019-nCoV (Wuhan) [OMT-advies].
- 8 Rijksoverheid (2020, 28 januari). Regeling coronavirus. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/documenten/regelingen/2020/01/28/regeling-coronavirus>
- 9 Rijksoverheid (2020, 31 januari). Letterlijke tekst persconferentie na ministerraad 31 januari 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/documenten/mediateksten/2020/01/31/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-31-januari-2020>
- 10 Rijksoverheid (2020, 5 februari). Alerte aanpak coronavirus. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/nieuws/2020/02/05/actuele-informatie-coronavirus>
- 11 Rijksoverheid (2020, 28 februari). Coronavirus tijdlijn. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>
- 12 Rijksoverheid (2020, 28 februari). Coronavirus tijdlijn. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>
- 13 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 27 februari). 20200227 Verslag BTCb – Coronavirus [intern verslag].
- 14 RIVM (2020, 28 februari). Advies n.a.v. OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 15 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 28 februari). 20200228 Advies BAO [advies].
- 16 RIVM (2020, 1 maart). Persconferentie RIVM COVID-19. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=evjFojCgtEs>
- 17 Rijksoverheid (2020, 1 maart). Coronavirus tijdlijn. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>
- 18 Zie 13 maart voor de nationale crisisstructuur.
- 19 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 3 maart). 20200303 Verslag BTCb – Coronavirus [intern verslag].
- 20 Rijksoverheid.nl (2020, 6 maart). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 6 maart 2020. URL: [https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/06/](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/06/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-6-maart-2020)

- 21 [letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-6-maart-2020](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn)
Rijksoverheid (2020, 1 maart). Coronavirus tijdlijn. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>
- 22 RIVM (2020, 8 maart). Advies n.a.v. 58e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 23 Rijksoverheid.nl (2020, 9 maart). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Mark Rutte en directeur Jaap van Dissel (Centrum Infectieziektebestrijding) na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/09/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-mark-rutte-en-directeur-jaap-van-dissel-rivm-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 24 Rijksoverheid (2020, 10 maart). Sociale terughoudendheid in Brabant tot en met 16 maart. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/nieuws/2020/03/10/sociale-terughoudendheid-in-brabant-tot-en-met-16-maart>
- 25 RIVM (2020, 12 maart). Advies n.a.v. 59e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 26 Rijksoverheid (2020, 12 maart). Nieuwsbericht. Nieuwe maatregelen tegen verspreiding coronavirus in Nederland. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/12/nieuwe-maatregelen-tegen-verspreiding-coronavirus-in-nederland#:~:text=Maatregelen%20van%2012%20maart%202020&text=Iedereen%20in%20Nederland%3A%20blijf%20thuis,worden%20in%20heel%20Nederland%20afgelast.>
- 27 Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid – Nationaal Coördinatiecentrum (2020, 13 maart). Inzet nationale crisisstructuur COVID-19 [brief].
- 28 Rijksoverheid (2020, 13 maart). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 13 maart 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/13/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-13-maart-2020>
- 29 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 13 maart). Aanwijzing evenementen afgelasten [brief].
- 30 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 15 maart). Aanvullende aanwijzing COVID-19 [brief].
- 31 Rijksoverheid (2020, 15 maart). Letterlijke tekst persconferentie ministers Bruins en Slob over aanvullende maatregelen coronavirus. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/15/persconferentie-minister-bruins-en-slob-over-aanvullende-maatregelen-coronavirus>
- 32 Rijksoverheid (2020, 15 maart). Nieuwsbericht. Aanvullende maatregelen onderwijs, horeca, sport. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/15/aanvullende-maatregelen-onderwijs-horeca-sport>
- 33 Rijksoverheid (2020, 15 maart). Letterlijke tekst persconferentie ministers Bruins en Slob over aanvullende maatregelen coronavirus. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/15/persconferentie-minister-bruins-en-slob-over-aanvullende-maatregelen-coronavirus>
- 34 Rijksoverheid (2020, 16 maart). TV-toespraak van minister-president Mark Rutte. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2020/03/16/tv-toespraak-van-minister-president-mark-rutte>
- 35 RIVM (2020, 17 maart). Advies n.a.v. 60e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 36 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 17 maart). Tweede aanvulling op aanwijzing COVID-19 [brief].

- 37 Rijksoverheid (2020, 19 maart). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge over aftreden minister Bruins en het besluit om verpleeghuizen te sluiten voor bezoek. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/19/persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-over-aftreden-minister-bruins-en-het-bezoek-aan-verpleeghuizen>
- 38 Rijksoverheid (2020). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge over aftreden minister Bruins en het besluit om verpleeghuizen te sluiten voor bezoek. Den Haag, 19 maart 2020.
- 39 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 20 maart). Aanwijzing verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen [brief].
- 40 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 20 maart). Aanwijzing verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen [brief].
- 41 Het Koninklijk Huis (2020, 20 maart). Toespraak van Zijne Majesteit de Koning in verband met het coronavirus. URL: <https://www.koninklijkhuis.nl/documenten/toespraken/2020/03/20/toespraak-koning-willem-alexander-in-verband-met-het-coronavirus>
- 42 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 23 maart). Extra uitzondering aanwijzing COVID-19 onderwijsinstellingen [brief].
- 43 RIVM (2020, 23 maart). Advies n.a.v. 61e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 44 Rijksoverheid (2020, 23 maart). Coronavirus tijdlijn. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>
- 45 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 24 maart). Aanvulling aanwijzing COVID-19 [brief].
- 46 Rijksoverheid (2020, 25 maart). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/03/25/persbijeenkomst-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 47 RIVM (2020, 30 maart). Advies n.a.v. 62e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 48 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 30 maart). Tweede aanvulling op aanwijzing COVID-19 [brief].
- 49 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 31 maart). Regionale aanpak voor zorg aan kwetsbare patiënten i.v.m. COVID-19 [brief].
- 50 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 31 maart). Regionale aanpak voor kwetsbare patiënten i.v.m. COVID-19 [brief].
- 51 Rijksoverheid (2020). Nieuwsbericht. Coronamaatregelen verlengd tot en met dinsdag 28 april. Den Haag, 31 maart 2020.
- 52 Rijksoverheid (2020). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge over verlenging coronamaatregelen. Den Haag, 31 maart 2020.
- 53 Rijksoverheid (2020, 2 april). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/04/02/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 54 RIVM (2020, 6 april). Advies n.a.v. 63e OMT COVID-19 [OMT-advies].

Eindnoten (vervolg)

- 55 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 8 april). Financiering regionale aanpak voor zorg aan kwetsbare patiënten ivm corona [brief].
- 56 RIVM (2020, 14 april). Advies n.a.v. 64e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 57 Rijksoverheid (2020, 15 april). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/04/15/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 58 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 16 april). Aanvullende aanwijzing COVID-19 maatregelen inkomende passagiers uit hoog-risicolanden [brief].
- 59 Rijksoverheid (2020, 17 april). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 17 april 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/04/17/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-17-april-2020>
- 60 RIVM (2020, 20 april). Advies n.a.v. 65e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 61 Rijksoverheid (2020, 21 april). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Mark Rutte en directeur Jaap van Dissel (Centrum Infectieziektebestrijding) na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/documenten/mediateksten/2020/04/21/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-mark-rutte-en-directeur-jaap-van-dissel-centrum-infectieziektebestrijding-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 62 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 24 april). Verlenging maatregelen COVID-19 [brief].
- 63 Rijksoverheid (2020, 24 april). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 24 april 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/04/24/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-24-april-2020>
- 64 RIVM (2020, 4 mei). Advies n.a.v. 66e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 65 Rijksoverheid (2020, 6 mei). Letterlijke tekst persconferentie na afloop crisisberaad 6 mei 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn/documenten/mediateksten/2020/05/06/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 66 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 8 mei). Aanwijzing d.d. 24 april 2020 [brief].
- 67 Rijksoverheid (2020). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 8 mei 2020. Den Haag, 8 mei 2020.
- 68 RIVM (2020, 18 mei). Advies n.a.v. 67e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 69 Rijksoverheid (2020, 19 mei). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/05/19/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 70 RIVM (2020, 25 mei). Advies n.a.v. 68e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 71 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 26 mei). Aanwijzing maatregelen COVID-19 vanaf 1 juni [brief].
- 72 Rijksoverheid (2020, 27 mei). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/05/27/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 73 Rijksoverheid (2020, 3 juni). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/06/03/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet>
- 74 Rijksoverheid (2020, 5 juni). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad 5 juni 2020. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/06/05/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-5-juni-2020>
- 75 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 11 juni). Aanwijzing maatregelen COVID-19 vanaf 15 juni [brief].
- 76 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 12 juni). Aanpassing aanwijzing COVID-19 [brief].
- 77 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 12 juni). 20200612 Verslag Bestuursraad [intern verslag].
- 78 De wet vangt de noodverordeningen, waarin de maatregelen sinds maart 2020 werden opgenomen. Noodverordeningen zijn namelijk voor kortdurende (crisis)situaties. Zie 13 juli.
- 79 Rijksoverheid (2020, 19 juni). Letterlijke tekst persconferentie na Ministerraad. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/06/19/letterlijke-tekst-persconferentie-na-ministerraad-19-juni-2020>
- 80 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 19 juni). Aanvullende aanwijzing COVID-19 en luchthavens [brief].
- 81 RIVM (2020, 23 juni). Advies n.a.v. 70e en 71e OMT COVID-19 [OMT-advies].
- 82 Rijksoverheid (2020, 24 juni). Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/06/24/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-president-rutte-en-minister-de-jonge-na-afloop-van-crisisberaad-kabinet-24-6-2020>
- 83 Uitzonderingen op dit verbod worden in de aanwijzing uiteengezet. Het verbod geldt onder andere niet voor personen met een handicap, voor zover zij zich niet met inachtneming van een afstand van 1,5 meter jegens hun begeleiders kunnen ophouden en hun begeleiders.
- 84 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 26 juni). Aanwijzing maatregelen COVID-19 vanaf 1 juli [brief].
- 85 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 30 juni). Aanwijzing luchtvaartmaatregelen [brief].
- 86 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 10 juli). Aanwijzing per 15 juli [brief].
- 87 Rijksoverheid (2020, 22 juli). Letterlijke tekst persconferentie minister Grapperhaus over het coronavirus. Den Haag, URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2020/07/22/letterlijke-tekst-persconferentie-minister-grapperhaus-over-het-coronavirus>
- 88 RIVM (2020, 28 juli). Advies n.a.v. 73e OMT COVID-19 [OMT-advies].

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Postadres

Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl/vws

augustus 2023